

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ROMAIN GARY

EDUCAȚIE EUROPEANĂ

Traducere din limba franceză și note de
DANIEL NICOLESCU

HUMANITAS
fiction

*În memoria camaradului meu
Robert Colcanap, francez liber*

Ascunzătoarea a fost terminată odată cu primele pâlpări ale zorilor. Era o dimineată urâtă de septembrie, îmbibată de ploaie: pinii pluteau prin ceață, privirea nu ajungea la cer. De o lună încoace, lucrau pe ascuns noaptea: după asfințit, nemții nu se încumetau s-o apuce pe drumuri, dar ziua patrurile lor cercetau adesea pădurea, în căutarea puținilor partizani pe care foamea sau disperarea nu-i siliseră încă să părăsească lupta. Scobitura avea trei metri adâncime și patru lățime. Într-un ungher zvârliseră o saltea și niște pături; zece saci de cartofi, de cincizeci de kile fiecare, stăteau îngrămădiți de-a lungul pereților de pământ. Într-unul dintre acești pereți, lângă saltea, săpaseră o vatră: hornul răzbea afară, la mai mulți metri de ascunziș, într-un crâng. Acoperișul era rezistent: folosiseră ușa trenului blindat pe care partizanii îl aruncaseră în aer, cu un an în urmă, pe calea ferată dintre Wilno¹ și Molodeczno.

1. Numele polonez oficial al orașului Vilnius între 1920 și 1939, cât a fost capitala voievodatului cu același nume din spațiul celei de-a doua Republici Polone.

— Nu uita să înlocuiești zilnic măcăcinii, spuse doctorul.

— O să țin minte.

— Atenție la fum!

— Bine.

— Și, mai ales, să nu vorbești niciodată cu nimeni.

— N-o să vorbesc, a promis Janek.

Cu lopețile în mână, tatăl și fiul își contemplau opera. Era o *kryjówka*¹ strașnică, s-a gândit Janek, bine ascunsă sub tufe. Nici măcar Stefek Podhorski, mai cunoscut la colegiul din Wilno sub porecla de „Winnetou, nobila căpetenie a apașilor” – în cercurile pieilor-roșii, Janek însuși purta gloriosul nume de „Old Shatterhand” –, nici măcar Winnetou, deci, nu i-ar fi dibuit existența.

— Câtă vreme o să trăiesc așa, tată?

— Nu mult. Nemții o să fie înfrânți curând.

— Când?

— ... Nu-ți pierde nădejdea.

— Nu mi-o pierd. Dar vreau să știu... Când.

— În câteva luni, poate...

Doctorul Twardowski își privi fiul.

— Rămâi ascuns.

— Bine.

— Să nu răcești.

A scos din buzunar un revolver Browning.

— Uite.

I-a explicat modul de funcționare a armei.

1. Ascunzătoare. (N. a.)

— Păstrează-l cu sfințenie. Ai cincizeci de cartușe în punga asta.

— Mulțumesc.

— Și-acum o să plec. Mă întorc mâine. Cei doi frați ai tăi au fost uciși... Ești tot ce ne-a rămas, Old Shatterhand! Zâmbi.

— Ai răbdare. O să vină ziua când nemții își vor lua tălpășița... Cei rămași în viață. Gândește la maică-ta... Nu îți pierde busola. Ferește-te de oameni.

— Bun.

— Ferește-te de oameni.

Doctorul a plecat prin ceață. Se făcuse ziuă, dar totul rămânea cenușiu și aburos: brazii pluteau în continuare prin pâclă, cu ramurile desfăcute precum niște aripi prea grele, pe care nu le clintește nici o adiere. Janek s-a strecurat în desiș, a ridicat poarta de fier. A coborât pe scară, s-a aruncat pe saltea. În tainiță era beznă. S-a ridicat, a încercat să aprindă focul: vreascurile erau ude. A izbutit până la urmă, s-a lungit și a luat în mâini ditamai volumul *Winnetou*. Dar n-a fost în stare să citească. I se închi-deau ochii, oboseala îi picura plumb în trup, în minte... A adormit buștean.

Ziua următoare și-a petrecut-o în văgăună. A recitit capitolul din carte în care Old Shatterhand, legat de stâlpul de tortură, a reușit să înșele vigilența pieilor-roșii și să scape. Era pasajul lui preferat. Și-a copt niște cartofi în jărat și a mâncat. Hornul avea tiraj prost, fumul umplea ascunzătoarea, îl ciupea de ochi... Nu a îndrăznit să iasă. Știa că, afară, de unul singur, avea să fie cuprins de frică. Acolo, în văgăună, se simțea la adăpost de oameni.

Doctorul Twardowski a sosit când se lăsa noaptea.

— Bună seara, Old Shatterhand.

— Bună seara, tată.

— N-ai ieșit?

— Nu.

— Nu ți-a fost frică?

— Nu mi-e frică niciodată.

Doctorul a zâmbit trist. Părea bătrân și ostenit.

— Maică-ta a zis să te rogi.

Janek s-a gândit la cei doi frați ai lui... Mama se rugase mult pentru ei.

— Ce rost are să te rogi?

— Nici unul. Fă cum ți-a zis maică-ta!

— Bine.

Doctorul a rămas cu el peste noapte. N-au prea dormit. Dar nici n-au vorbit prea mult. Janek l-a întrebat doar atât:

— De ce nu vii și tu să te-ascunzi?

— Sunt o groază de bolnavi la Sucharki. Știi tu, tifosul... Foamea înțește molima. Trebuie să rămân cu ei, Old Shatterhand. Înțelege, nu-i așa?

— Da.

Cât a fost noaptea de lungă, doctorul a ațâțat focul. Janek stătea cu ochii larg deschiși, privind cum gătejele devin roșii și apoi negre.

— Nu dormi, băiete?

— Nu. Tată...

— Da?

— Cât timp o să mai dureze?

— Nu știu. Nimeni nu știe... Nimeni.

Dintr-odată, spuse:

— Chiar acum se dă o mare bătălie pe Volga...

— Unde anume?

— Pe Volga. La Stalingrad... Oamenii se luptă pentru noi.

— Pentru noi?

— Da. Pentru tine, și pentru mine, și pentru alte milioane ca noi.

Lemnele ardeau, trosneau, se preschimbau în cenușă...

— Cum îi zice bătăliei ăsteia? Durează de mai multe luni. Nimeni nu știe cât o să mai țină și cine o să câștige...

Înainte să plece, în zori, doctorul a spus:

— Dacă ni se-ntâmplă ceva, maică-tii și mie, să nu te-ntorci cu nici un chip la Sucharki. Ai provizii pentru

mai multe luni. Când n-o să mai ai de mâncare sau dacă o să te-apeşe prea tare singurătatea, du-te la partizani.

— Pe unde se află?

— Nu ştiu. N-au mai rămas mulţi. Se-ascund prin pădure. Caută-i... dar nu le-arăta niciodată ascunzătoarea. Dacă se-mpute treaba, să vii să te pui la adăpost aici.

— Bine.

— Şi nu te teme. N-o să păţesc nimic.

Doctorul s-a întors a treia zi. N-a zăbovit mult.

— Nu-mi vine s-o las singură pe maică-ta.

— De ce?

— A fost ucis un ofiţer german la Sucharki. Iau osta-tici.

— Întocmai ca la pieile-roşii.

— Da, ca la pieile-roşii.

S-a ridicat în picioare.

— Ai grijă de tine. Păstrează curăţenia. Fă după cum te-a învăţat maică-ta.

— Bine.

— Nu irosi chibriturile. Ține-le în preajma vetrei, la loc uscat. Altfel, o să mori de frig.

— O să țin seama. Tată...

— Da, flăcău...

— Bătălia aia?

— Nu mai am vești. Greu de știut ce se-ntâmplă acolo... Fii tare, Old Shatterhand. Pe curând.

— Pe curând, tată.

Apoi, doctorul a plecat. Iar a doua zi nu s-a mai întors.

Divizia SS „Das Reich“ se afla de cinci zile în Sucharki, revenindu-și anevoie de pe urma celor cinci săptămâni petrecute pe frontul de la Stalingrad, de unde fusese în sfârșit rechemată grație grijii părintești a Führerului.

Divizia înfruntase focul pentru prima oară. Înaltul comandament zvârlise fără tragere de inimă această unitate de elită în confruntarea ucigașă; de obicei, opera îndărătul frontului, în teritoriile ocupate, unde era folosită pentru îndeletniciri speciale și delicate, pe care unitățile regulate ale armatei germane refuzau uneori să le îndeplinească.

La douăzeci și patru de ore de la pătrunderea diviziei în Sucharki, două camioane SS s-au năpustit pe străzile satului, în asfințitul cenușiu și tulbure, în care crengile desfrunzite ale copacilor, clopotnițele și acoperișurile păreau să aibă încremenirea lipsită de fum și de voci a cerului.

Nu prea a avut cine să se împotrivescă: aproape toți bărbații în putere plecaseră ca partizani.

Doar câteva urlete sfâșietoare, niște focuri de armă, un zgomot de geamuri sparte și de uși scoase din țățâni, și gata: camioanele goneau din nou, cărând cu ele vreo